

Thomsen fortæller om Pigen fra Egtved

Et undervisningsmateriale for 3.-5. klasse
udarbejdet for Kulturmuseet i Vejle 2021

Introduktion af Thomsen

Hej kære børn

Jeg hedder Thomas Marius Thomsen, men I kan bare kalde mig Thomsen. Jeg vil gerne fortælle om dengang, jeg gjorde et af de største fund i Danmarks historie. Nemlig fundet af Egtvedpigens redningsmand. Det kommer I til at høre meget mere om!

Først vil jeg gerne præsentere mig selv

Jeg blev født i Næstved i 1870, og min interesse for gamle ting blev vakt i min barndom. Min far samlede nemlig på oldsager, og det syntes jeg, var meget spændende. I mine unge år læste jeg dansk og historie på universitetet.

Da jeg var 24 år, blev jeg ansat som medhjælper på Nationalmuseet i København. Der hvor alle de mest berømte, historiske fund fra Danmark er udstillet.

I de følgende år var jeg med til at redde adskillige arkæologiske fund, og jeg deltog endda i en udgravning i Grønland. Herefter blev jeg museumsinspektør med stor interesse for arkæologi, etnografi og fotografi.

Brevet fra Egtved

Nu skal I med på en rejse 100 år tilbage i tiden. Til slutningen af februar 1921 for at være helt præcis.

Der kom et brev til Nationalmuseet, hvor jeg arbejdede. Et brev som skulle få meget stor betydning! Brevets afsender var en bondemand fra Egtved, en lille landsby i Jylland.

Bondemanden, der havde skrevet brevet, hed Peter Platz. Han var i færd med at jævne en gammel høj på sin mark i Egtved.

Under arbejdet havde han fundet en mærkelig kiste, og han mente, at den måske kunne være et oldtidsfund. Derfor skrev han til Nationalmuseet, om der var nogen, der ville undersøge kisten nærmere.

Ingen af inspektørerne på Nationalmuseet havde lyst til at rejse til en mark i Jylland midt i den kolde vinter. Museets direktør Sophus Müller skrev derfor tilbage til Peter Platz, at han måtte dække kisten til med jord igen, og så ville der komme nogen til maj og kigge på den.

Men det ville Peter Platz ikke være med til, for han skulle bruge sin mark. Han skrev tilbage til Sophus Müller, at det ikke kunne udsættes.

Og da ingen andre havde lyst til at rejse til Jylland, meldte jeg mig til opgaven. I begyndelsen af marts 1921 tog jeg til Egtved, ganske uvidende om, at jeg snart skulle gøre mit livs største fund!

Højen på marken

Det viste sig at være den helt rigtige beslutning at tage til Egtved.

For da vi så, hvad kisten indeholdt, blev vi klar over, at fundet ville være blevet uigenkaldeligt ødelagt, hvis vi ikke var kommet med det samme.

Det kunne vi takke den stædige bonde, Peter Platz, for!

Peter Platz fortalte om de mærkværdige ting, han oplevede, da han gravede i højen, som der på egnen kaldes Storhøj. Da han gravede, kom der vand ud af højen, og der var en hel del sten i den. Pludseligt var hans skovl stødt på noget hårdt, en 2 meter lang egestamme, som siden viste sig at være en kiste.

Peter Platz

udgravningsholdet ved Storhøj i Egtved.

Jeg undersøgte resterne af højen, som var bygget op af græstørv, der formentlig var gravet i det omkringliggende område. Ved nærmere studier kunne jeg se, at højen bestod af to slags jord. Det yderste lag var tørt og det inderste fugtigt og surt. Imellem de to jordlag havde der dannet sig en kappe af jernholdig jord. Jernkappen gjorde, at fugten blev holdt inde i højens kerne, hvor egekisten befandt sig. Og der var næsten ingen ilt til stede i højens midte. Derfor var egekisten ikke rådnet efter alle de år i højens jord. Jeg tog en masse jordprøver, som jeg ville se nærmere på, når jeg kom hjem til København.

Her kan du se jern-kappen inde i højen.

Imens jeg undersøgte, hjalp bonden Peter Platz, hans sønner og et par arbejdsmænd til med at grave højen ud og fritlægge egekisten. Den var hugget ud af en egestamme og kløvet tværs igennem, så overdelen fungerede som kistelåg. Rundt om den lå en stensætning, som kisten hvilede på. Da vi løftede det tunge låg af og placerede det ved siden af, mødte der os et utroligt syn.

Hvad egekisten gemte

Svøbt i et brunt koskind lå resterne af en menneskekrop klædt i en ejendommelig dragt.

Det var en vævet bluse og noget, der lignede en nederdel lavet af en mængde snoede snore.

Om livet på den døde lå en rund, skinnende bælteplade af bronze. Håret var fuldstændigt velbevaret, og selvom det meste af kroppen var forgået, så kunne man tydeligt se omridset af den døde, hvor hårene på koskindet var trykket ned af vægten fra den dødes krop. Jeg var målløs.

Der lå adskillige gravgaver i kisten, alt sammen uberørt af tidens tand. Det var som at åbne et vindue til en anden tid.
Jeg var ikke et øjeblik i tvivl: dette var et fantastisk fund!

*Sådan så kisten ud, da vi åbnede låget.
Det var et stort øjeblik!*

Kisten måtte hurtigst muligt tilses af en konservator, så indholdet ikke skulle forgå, nu hvor vi havde åbnet for den og udsat den for ilt.
Jeg pakkede skyndsomt kisten ind og fik den fragtet til København i al hast. Jeg var ganske overvældet af nysgerrighed og ærefrygt, og umådelig spændt på at finde ud af mere om mennesket i egekisten.

Egtvedpigen

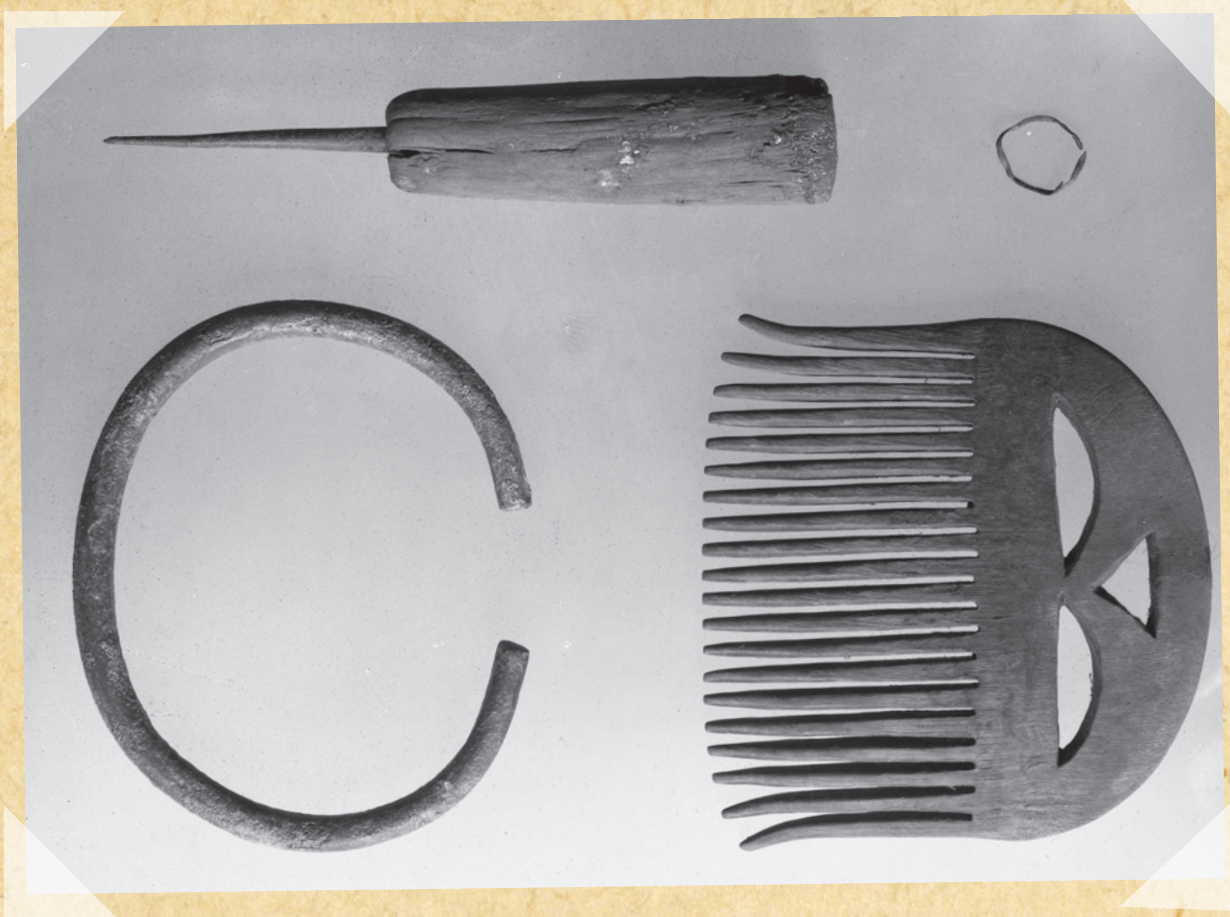
Tilbage på Nationalmuseet undersøgte jeg kisten sammen med en konservator, der sikrede sig at genstandene i kisten blev behandlet, så de ikke rådne bort mellem hænderne på os.

Kistens indhold var i sandhed et under. Den afdøde viste sig, som jeg nok havde gættet, at være en ung kvinde.

Hun var utrolig velbevaret, som hun lå der omhyggeligt svøbt i et koskind. Hendes knogler var rådnet væk, men tænderne og håret var der, ligesom huden var bevaret som et skrøbeligt, tyndt lag, så vi kunne tydeligt se, hvordan hun var lagt til hvile i kisten. Vores prøver viste, at pigen måtte have været 16-18 år, da hun døde. Hun havde været spinkel af bygning og ikke ret høj, omkring 1.60 cm høj.

Hendes lyse hår var klippet i en page med pandehår. Hun var ikklædt en kort bluse af vævet uld, og et snoreskørt, som ikke lignede noget, jeg nogensinde havde set tidligere. Skørtet var viklet to gange om pigens hofter. I et bælte om livet var fæstnet en rund, skinnende bælteplade med smukke spiraler præget ind i bronzen.

På dette fotografi ses Egtvedpigens syl, den lille ørering, den grove armring og kammen.

Pigen havde også båret en armring om hvert håndled, og der lå en spinkel ørering, hvor venstre øre engang havde været. Ved bæltet lå også en kam udskåret i horn. Det lignede et væsen med øjne og strittende hår. Og i fodenden var der en barkspand med bundfaldet af en drik. Da vi undersøgte det nærmere, viste det sig at være hvedeøl med mjød i.

Mit blik faldt på en tørret, lille blomst, der lå ved pigens knæ. Jeg tog den forsigtigt op, og genkendte den straks: en røllike. Så var pigen formentlig blevet gravlagt i sommerperioden, hvor røllikerne blomstrer.

Af de mange bronzegenstande, kunne vi nok gætte os til, at pigen måtte stamme fra bronzealderen, en forhistorisk periode 1700 - 500 f.Kr. Men så fandt vi på at tælle årringene i egekisten, for på den måde at regne os frem til, hvornår egetræet var blevet fældet og udhulet til kiste. Årringene fortalte, at Egtvedpigen blev begravet år 1.370 f. Kr.

Måske ved du, at et træ, for hvert år det vokser, laver en ny årring i stammen, som kan ses, når træet fældes.

På den måde kan man altid tælle ringene i en træstamme og med sikkerhed finde ud af træets alder. Vi talte egekistens årringe og fandt frem til, at egetræet var blevet fældet i sommerhalvåret 1370 f.Kr.

I kisten, ved pigens andet knæ, lå en lille tøjbylt.

Den indeholdt, til vores store overraskelse, resterne af brændte knogler fra et barn på 5-6 år.

Og i en lille barkæske ved pigens hoved, lå der en bronze-syl, resterne af et hårn et og flere af de brændte menneskeknogler.

Vi var overvældede af spørgsmål og undren.
Hvem var denne unge bronzealder-kvinde,
der havde fået en så fornem begravelse?
Hvad var årsagen til hendes død?
Og hvem var barnet,
som hun havde fået med sig i kisten?

Hvem var Pigen fra Egtved?

På Nationalmuseet diskuterede vi frem og tilbage om, hvem denne ejendommelige pige i egekisten kunne have været.

Hun kunne jo ikke bare have været en hvilken som helst bondepige fra bronzealderen, det var vi enige om.

Hele arbejdet med at hugge egekisten, grave tørv og bygge gravhøjen op omkring kisten vidnede om, at hun måtte have haft en særlig betydning. Hvorfor havde man ellers lagt så meget arbejde og omhu i hendes begravelse?

Men samtidig var gravgaverne ikke ret prangende, selvom de var godt bevaret. Det var ikke en skattekiste, men hvad vi måtte betragte som almindelige hverdagsting, som pigen havde fået med sig i graven.

Hendes særprægede snoreskørt var dog en gåde. Det kunne ikke have været en særlig varm eller praktisk påklædning.

Blusen var så kort, at man kunne se pigens bare mave,, og skørtet med alle uldsnorene var noget afslørende. Måske var det en festdragt eller en ceremoniel dragt? Kunne pigen have været en præstinde eller en danser, som de mavedansere, man kender fra andre dele af verden?

var Egtvedpigens dragt hendes almindelige
hverdagstøj, eller brugte hun snoreskørtet til
særlige ceremonier?

Det var mit bedste bud; at pigen havde været soldanser med en særlig status, og at hendes død havde medført et stort tab.

Det brændte barn var endnu en gåde. Var det en offergave eller måske en slægtning til pigen?

Vi kunne ikke komme nærmere på en forklaring dengang. Men der blev skrevet meget i aviserne, om denne underlige oldtidspige med det afslørende tøj, som bestemt ikke lignede noget, der passede sig for en ung ærbar pige.

Siden da er Egtvedpigen blevet undersøgt mange gange. Nogle forskere mener, at hun er rejst til Danmark sydfra. Måske bliver vi aldrig klogere på, hvem hun egentlig var, og hvorfor hun blev begravet i højen i Egtved.

Det er én af de spændende ting ved mit arbejde som arkæolog; der er så meget vi ved, og som vi kan undersøge og analysere. Men samtidigt er der også uendeligt meget, som vi kun kan gætte os til, og som vi sikkert aldrig finder svaret på.

Ved Landets ældste Baare.

Den 3000-aarige fra Egtved.

Om Egtvedpigen.

Svar til Museumsinspektør
Th. Thomsen.

„Fagre Ord“ om „Egtved-Pigen“.

Svar til Prof. Hans Brix fra
Thomas Thomsen.

Egtved-pigen - hvem er hun?

¹⁵⁷⁵
Gav os kendskab til de ældst bevarede klædedragter, som nogen sinde er fundet

Tandeksperts erklæring om Egtvedpigens tænder

Topløs tempeldans og berusende drikke

En ny bog om Danmarks berømteste oldtidsfund åbner
muligheder for et nyt image til Egtved-pigen

Har Egtved-pigen haft strømper på?

Bronzealderens førstedame

Danmarkshistoriens første i lårkort får museum

Efterskrift

Ja, kære børn, det var min historie om mit livs fund: den unge bronzealderpige fra Egtved.

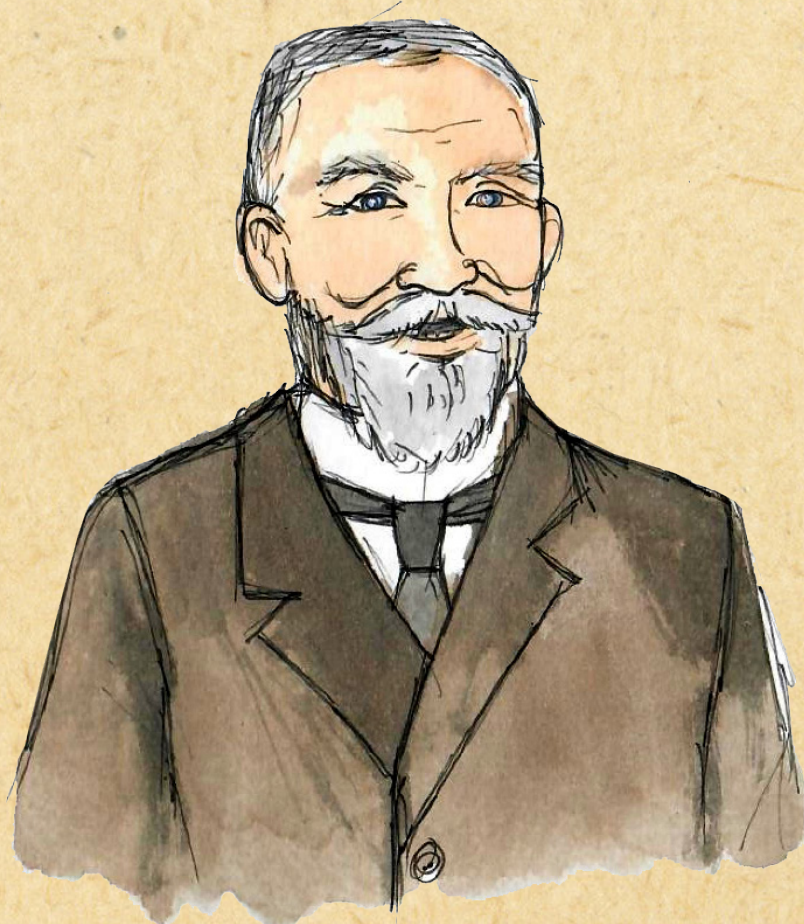
Egtvedpigen blev berømt i hele verden, for hun var det bedst bevarede bronzealderfund af sin slags i hele verden. Og den dag i dag ligger hun udstillet på Nationalmuseet. Hendes hud er der ikke længere. Den gik til grunde kort tid efter, at vi havde undersøgt kisten første gang.

Men hendes tøj og hår og alle gravgaverne er der stadig, og fortæller os om en tid, som var meget anderledes, end den vi kender i dag. Og mysteriet om, hvem hun var, og hvordan hun døde, er fortsat uløst.

Højen i Egtved ligger der forresten endnu. Den blev rekonstrueret, og hvis I en dag kommer forbi egnen, så skulle I gå derhen.

Egetræerne kaster stadig deres skygge på jorden, hvor Egtvedpigen engang trådte sine bare fødder. Og solen skinner ned på højen fra den selvsamme himmel som dengang.

Og hvem ved, måske står der en røllike i græsset, ligesom der gjorde det den sommerdag i bronzealderen for mere end 3000 år siden.

Højfolket

Gravhøje fra bronzealderen er et almindeligt syn i det danske landskab. Der er registreret spor efter mere end 85.000 gravhøje i Danmark, og mindst 20.000 af højene er fra samme del af bronzealderen som Egtvedpigen.

Mange gravhøje er i gammel tid blevet plyndret for værdier, og i nyere tid er et stort antal høje pløjet om, så jorden kunne bruges til landbrug. I dag er de resterende gravhøje fredet.

Egtvedpigen er ikke det eneste fund af mennesker, der er bevaret i en gravhøj. Der er kendskab til 212 egekistegrave fra bronzealderen, selvom mange af dem desværre ikke er bevaret.

De, der fandt dem, vidste simpelthen ikke nok om, hvordan man skulle håndtere og opbevare fundene.

I december 1861 udgravede man fire velbevarede egekistegrave i Store Kongehøj tæt ved Kongeåen. På Oldnordisk museum besluttede de, at kisterne skulle dækkes til og først undersøges nærmere, når det blev sommer. I juni 1862 åbnede man kisterne, men da var næsten alt organisk materiale gået tabt.

Der findes i dag derfor kun en lille gruppe af folket fra bronzealderen, hvis tøj og ejendele stadig er velbevarede, og kan fortælle os om den tid, de levede i: Borum Eshøj-kvinden, Skrydstrup-pigen, Muldbjergmanden, Trindhøj-manden og den unge og den gamle mand fra Borum Eshøj.

Og det bedst bevarede fund, som er Egtvedpigen

Data omkring publicering

Undervisningsmateriale og illustrationer: Marie Paugan

Fagligt ansvarlig: museumsinspektør Katrine Balsgaard Juul

Illustrationer: Marie Paugan

Layout: Gitte Jacobsen

Fotokreditering:

S. 3, 7, 9: Nationalmuseet.

S. 5, 6, 8, 10 :Thomas Thomsen, Nationalmuseet.

S. 9: Lennart Larsen, Nationalmuseet.

S. 10, 14: Roberto Fortuna & Kira Ursem, Nationalmuseet.

S. 18: Esben Klinker Hansen, Vejlemuseerne.

S. 19: Louise Felding, Vejlemuseerne.

Udarbejdet for Kulturmuseet i Vejle i forbindelse med 100 års jubilæet for fundet af Egtvedpigen.